

Dunyo
adabiyoti
kutubxonasi

ХОЛИД ҲУСАЙНИЙ

Шамол
ортидан югуриб

ХОЛИД ҲУСАЙНИЙ

**Шамол
ортидан югуриб**

Тошкент 2016

ЯНГИ АСР АВЛОДИ

УЎК: 821.512.133-3

КБК:84(7)

Ҳ – 94

Ҳусайний, Холид

Шамол ортидан югуриб: роман. Холид Ҳусайний / Таржимон Рустам Жабборов. – Тошкент: Янги аср авлоди, 2016. – 208 б.

ISBN 978-9943-27-758-8

Холид Ҳусайний 1065 йилда Кобулда афгон дипломати оиласида туғилган. 1980 йилда унинг оиласи АҚШга кўчади. Шу ерда у тиббиёт факультетига ўқишга киради. Унинг илк романи «Шамол ортидан югуриб» АҚШда янги асрнинг бестселлер асарига айланади. Мазкур асар дунёнинг қирқдан ортиқ тилларида 10 миллион нусхада нашр қилинган. Бу китоб асосида Голливуд киноижодкорлари фильм ҳам суратга олишган.

УЎК: 821.512.133-3

КБК:84(7)

Таржимон

Рустам Жабборов

ISBN 978-9943-27-758-8

© Холид Ҳусайний, «Шамол ортидан югуриб». «Янги аср авлоди», 2016 йил.

Декабрь, 2001 йил.

Бундан 26 йил муқаддам қиш кунлари юз берган ўша машъум ҳодиса мени тамоман бошқа одамга айлантирди. Баъзан ўтмишни эсларканман, ичимни аламли изтироб тилкалай бошлайди.

Бу йил ёз кунларининг бирида Покистондан эски қадрдоним, отамнинг дўсти Раҳимхон қўнғироқ қилиб, тез етиб боришим лозимлигини айтди. Ошхонада турганча телефонни қулоғимга босиб, унинг таҳликали овозини тингларканман, бу шунчаки таклиф эмаслигини англадим. Беихтиёр хаёл мени ўтмишга чорлади, кечирилмас гуноҳларим ҳақидаги эски хотиралар кўз олдимда жонланди.

Сухбатни тугатиб, сайрга отландим. Йўлим Спрекелс кўли бўйлаб, «Олтин дарвоза» хиёбонининг шимолий чегараларидан ўтарди. Қиёмга келган қуёш нурлари кўл сатҳида жилваланар, сув юзида ўйинчоқ кемачалар елканларини шишириб сузиб юрарди.

Одамлар, дарахтлар, шамол тегирмонлари... бари-барини пастда қолдирганча варраклар Сан-Франциско осмони узра беармон учарди. Шу онда қулоғимга Ҳасаннинг сўзлари чалингандек бўлди: «Сен учун минг марталаб...»

Варракларни жонидан ортиқ кўрадиган, улар қўнадиган жойни аниқ чамалаб, ҳаммадан

олдин ўша жойга бориб турадиган, тиртиқ лабли болакайнинг бу сўзлари миямда қайта-қайта акс садо берарди.

Мен мажнунтол тагидаги ўриндиққа чўқарканман, Раҳимхоннинг телефонда айтган сўнги сўзларини эсладим: «ўтмишдаги хатоларингни тузатишинг, номингни оқлаб олишинг учун қулай фурсат туғилди».

Мен осмондаги варракларга қараб, Ҳасан ҳақида, Бобо ҳақида, Али ҳақида ўйлардим, Кобулни хотирлардим, 1975 йилнинг қиш кунларига қадар бўлган ҳаётимни бир қур кўз олдимга келтирдим. Ана шу қиш мени ўзгартирди, ўша қиш мени бутунлай бошқа одамга айлантирди.

* * *

Ҳасан билан болаликдан дўст эдик. У билан кўпинча уйимиз олдида ўсган тераклар шоҳига мингашиб олиб, чўнтагимиздаги ёнғоқ ва тутмайизларни еб ўтирардик, қўлимиздаги ойна парчаси билан деворларга қуёш нурини йўналтирардик. Лунжимизни қуруқ меваларга тўлдириб, уларни бир-биримиз томон ирғитардик.

Мана, мен Ҳасаннинг дарахт бутоқлари ва шоҳларидан алоҳида ажралиб турган қиёфасини аниқ-тиниқ кўриб турибман: юзи дум-думалоқ, бурни катта, хиёл япасқи, қисиқ кўзлари бир қараса сарғиш, бир қараса қўкиш ёки зангори порлагандек бўлади, қулоқлари кичкина, чаккасига ёпишиб турибди, пастки тиртиқ лаби ортидан оппоқ тишлари кўриниб турибди, худди моҳир хитой устаси кулиб турган боланинг қўғирчоғини ясай туриб, унинг лабини билмасдан кесиб қўйгандек...

Гоҳида мен дарахт шоҳида ўтирганча Ҳасанни қўшнимизнинг немис овчаркасини рогаткаси-дан ёнгоқ билан нишонга олишни сўрардим. Бу гапимга у дарров кўна қолмас, аммо илтимос қилиб сўрасам, йўқ ҳам деёлмасди. У ҳамиша менинг барча илтимосларимни бажо келтирарди. Дарвоқе, рогатка отишда унга тенг келадигани йўқ эди.

Гоҳида хизматкоримиз, Ҳасаннинг отаси Али бизни кўриб қолса, бизни беозоргина койиб, пастга туширарди. Кейин қўлимиздан ойна парчасини олиб, унда шайтони лаиннинг қиёфаси акс этиши ва мусулмонларни ибодатдан чалғитиши, шу тариқа биз гофил бандаларни калака қилиши мумкинлигини айтарди.

Гарчи ҳамма хунук қилиқларни мен ўйлаб чиқарсам-да, бирор марта ҳам мени сотмас, ҳамма айбни бўйнига олганча, қийшайиб тура-верарди.

Қизил фишдан тикланган ҳовлимиз дарвоза-сига олиб борадиган йўлак ёқасида қатор терак-лар экилганди. Темир панжарали дарвозамиз ичкарига қараб очиларди. Ҳовлимизнинг тўри-да яна бир чиқиш эшиги ўрнатилганди.

Менинг отамни Бобо деб чақиришарди. (Мен ҳам шундай деб атай қолай!) Бизнинг уйимизни Кобул шимолидаги бадавлат одамлар яшайдиган туман – Вазир-Акбархондаги энг ҳашаматли қаср деса ҳам бўларди. Ҳовлимизда сара гуллар қулф уриб очилиб ётар, мармар поли ва кенг ойнали хоналарда энг қиммат гиламлар тўшалган, шифтда биллур қандиллар очилиб турарди. Менинг ва отамнинг хонаси уйнинг иккинчи қаватида ёнма-ён жойлашган эди. Ҳамиша та-

маки ва долчин ҳиди анқиб турадиган отамнинг хонасига кўпинча унинг танишлари меҳмон бўлиб келар, Али уларни тушликда ширин таомлар билан сийлагач, алламаҳалгача сигарет чекиб, бизнес, сиёсат ва футбол ҳақида суҳбатлашишарди. Одатда бундай пайтлар биз, болаларни бу хонага киритишмасди.

Биринчи қаватдаги меҳмонхонада Бобомнинг 1931 йилда қирол Нодиршоҳ билан, овда ўлжа олинган кийик ёнида елкаларида милтиқ, оёқларида қўнжи узун этикда тушган расми, ота-онамнинг тўй куни тушган суврати, уларнинг ёнида эса, мен, отам ва Раҳимхон акс этган яна бир сурат осилганди. Негадир бу суратда мен отамнинг эмас, Раҳимхоннинг панжаларидан маҳкам сиқиб турардим. Катта, кенг ошхонамизда эса, қизил ёғочдан ишланган стол, унинг атрофида ўттизтача стул терилган бўлиб, бу ерда отамнинг яқин дўстлари иштирокида турли хил зиёфатлар ўтказиларди.

Катта ойнаванд, сурма эшик ярим доира кўринишидаги айвонга олиб чиқар, у орқали эса, орқа ҳовлига – боғимизга ўтишимиз мумкин эди. Томорқамизнинг бир четида Бобо билан Али ер чопиб, помидор, ялпиз, қалампир ва девор остидаги қатор жўякда маккажўхори экишарди. Биз Ҳасан билан бу жўякни «мажмағил маккажўхори девори» деб атардик.

Боғнинг жанубий қисмида пахсадан тикланган, мўъжазгина кулба қўққайиб турар, унда ота-бола хизматкор Али билан Ҳасан яшашарди. Мен ота ҳовлимда роппа-роса ўн саккиз йил яшаган бўлсам, бу кулбага бир неча мартагина кирган эдим, холос.

Ҳасанларнинг уйида иккита керосин-чироқ, ранги униққан палос, иккита эски тўшак ва девордаги «Аллоҳу акбар» калимаси мунчоқ билан тикилган гиламчадан бошқа кўзга кўринадиган бирор нарса йўқ эди. Бу гиламчани отам Али учун Машҳаддан сотиб олган экан. Уй шу қадар ғарибона, аммо етарли даражада тартибли ва озода эди.

Кун бўйи Ҳасан билан бирга ўйнасак-да, кеч тушиши билан у ўз кулбаси томон, мен эса, ўзимнинг ётоғимга йўл олардик.

Менинг таваллудимдан бир йил ўтиб, шу кулбада 1964 йилнинг қиш чилласида Санобар Ҳасанни дунёга келтирганди. Менинг онам туғруқ пайтида кўп қон йўқотиш натижасида оламдан ўтган. Ҳасан эса, бир ҳафталик чақалоқлигида онасидан айрилган. Йўқ, Санобар ўлмаган, аммо ундан баттарроқ бўлган: саёқ масхарабозлар тўдасига қўшилиб, қочиб кетганди.

Ҳасан онасини умуман тилга олмасди. Худдики, унинг онаси бу ҳаётида умуман бўлмагандек. У онаси ҳақида ўйлармиди, қайтиб келишини истармиди, худди мен умримда бир марта бўлсин кўрмаган онамни соғингандек у ҳам соғинармиди – буни мен ҳеч қачон билолмасам керак.

Кунларнинг бирида Ҳасан билан уйимиз яқинидаги «Зайнаб» кинотеатрига тушмоқчи бўлдик. Энг яқин йўл «Истиқлол» ўрта мактаби ёнидаги казарма ҳудудидан ўтарди. Отам бу йўлдан юришимизга рухсат бермасди. Аммо у ўшанда дўсти Раҳимхон билан Покистонга кетганди.

Биз девор оша сакраб ўтдик. Казарманинг ботқоқ ҳудудида эски танклар панасида аскар ва зобитлар чекиб, қарга ўйнаб ўтиришарди.

Улардан бири бизни, тўғрироғи, Ҳасанни кўриб қолди ва бизга эшиттириб шеригига тўнғиллади:

– Анави ҳазорий болани кўряпсанми? Мен унинг онасини танирдим. У билан жуда яқин эдик. Бир куни анави ариқнинг лабида у билан маишат ҳам қилганман. О, шунақа тўлғаниб жонни олардики. О-оҳ, унинг инграшлари!..

Шериклари қаҳ-қаҳ урганча кулиб юборишди.

...Кинозалда сеанс бошланган, Ҳасан эса, ҳиқ-ҳиқ йиғлаб ўтирарди. Мен унинг елкасидан қучиб овутган бўлдим.

– Ҳасан, у сени кимгадир ўхшатди. У бошқа аёлни айтди. Менга ишонавер...

Ҳасаннинг онаси ҳақидаги узун-қулоқ гапларни мен ҳам кўп маротаба эшитганман. Унинг қочиб кетиши ҳеч кимни таажжубга солмаган экан. Фақат кўпчилик покдомон, Қуръонни ёддан биладиган Али нима учун ўзидан 19 ёш кичкина, бунинг устига енгилтак ва ахлоқсиз аёлга уйланганига тушунолмасди.

Бу эр-хотин аслида амакиваччалар бўлиб, оталарининг қистови билан турмуш қуришган, ҳар иккиси ҳазорийлардан бўлиб, шиа мазҳабига эътиқод қилишарди. Санобарнинг мовий кўзлари, қирмизи ёноқлари ҳар қандай эркакнинг хаёлини ўғирларди. Ҳарқалай, шунақа деб эшитганман.

Алининг эса, бир оёғи болаликдан оқсар, юзлари эса, фалаж натижасида худди ҳайкалкидек қотиб қолган, шунинг учун хурсандлиги ё хафалигини фақатгина кўзларидан пайқаш мумкин эди. Ахир кўзларни бежиз кўнгил ойнасига ўхшатишмайди-да! Бу гап айнан Али учун айтилган эди, гўё...

Санобарнинг саллона-мастона юришлари, оппоқ оёқлари ҳар қандай эркакнинг ҳушини ўғирларди. Али эса, қоқшолдан қуриб қолган ўнг оёғини судраб босар, унинг юриши ҳар қандай одамнинг кулгисини қистатарди. Бир куни мен у билан бозорга боргандим: ўшанда унинг орқасидан худди унга монанд қинғир-қийшиқ одимлаб борардим. Гарчи ўнг оёғи унга умуман бўйсунмаса-да, унинг ҳеч қаерга қоқилмасдан, тез-тез, чаққон юриши мўъжизанинг ўзи эди. Мен эса, унга тақлид қиламан деб йўл четидаги ариққа йиқилиб тушишимга сал қолди. Али шунда мен тарафга бир ўтирилдию, бир оғиз ҳам гапирмади.

Қўшни болалар унинг фалажланган юзлари ва антиқа юришларидан ўлардек қўрқишар, шунинг учун болалар унинг орқасидан «Бабалу» (алвасти) деб эрмак қилишарди.

Ота-боланинг юзлари барча ҳазорийларга хос япалоқ, бурунлари пачоқ эди. Бу қавм ҳақида билганим шуки, улар ё мўғуллардан, ё хитойлардан тарқалган. Мактаб дарсликларида ҳам улар ҳақида деяри бирор маълумот топиб бўлмасди. Мен бир гал отамнинг хонасидан онамдан қолган, эронлик бир олимнинг китобини варақлаб, ҳазорийлар ҳақида анча-мунча нарсаларни ўқиб қолгандим. Унда ёзилишича, биз мансуб бўлган пуштун халқи ҳазорийларни асрлар давомида ерга уриб, эзиб, хўрлаб келган. Ўн тўққизинчи асрда ҳазорийлар бу зулмларга чидолмай қўзғолон кўтаришади. Аммо, бу исён ақл бовар қилмас шафқатсизлик ила бостирилган экан.

Китобда ёзилишича, пуштунлар ўтмишда ҳазорийларни қулдек ишлатиб, аёлларни чўри қилиб сотишган, уйларини ёқиб, туғилиб ўсган

Bu tanishuv parchasidir. Asarning to'liq versiyasi
<https://kitobxon.com/oz/asar/1446> saytida.

Бу танишув парчасидир. Асарнинг тўлиқ версияси
<https://kitobxon.com/uz/asar/1446> сайтида.

Это был ознакомительный отрывок. Полную версию
можно найти на сайте
<https://kitobxon.com/ru/asar/1446>